

DXX-001-011306

Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) Examination

May / June - 2015

ECT-05 : Economics

(Economics of Labour Theories)

Faculty Code : 001

Subject Code : 011306

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના : (1) દરેક પ્રશ્નના જવાબ મુખ્ય ઉત્તરવહીમાં જ લખવાના રહેશે.
(2) દરેક પ્રશ્નના ગુણ સામે દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

- 1 ગમે તે એક નો જવાબ આપો : **14**
- (1) શ્રમ અર્થશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્ર સમજાવો.
(2) ભારતમાં શ્રમ પ્રશ્નોની વિગતે ચર્ચા કરો.
(3) ભારતની શ્રમ નીતિનું મૂલ્યાંકન કરો.
- 2 (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક નો જવાબ આપો : **10**
- (1) શ્રમ બજારના લક્ષણો સમજાવો.
(2) શ્રમની માંગ અને પુરવઠાને અસર કરતાં પરીબળો ચર્ચો.
- (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક નો જવાબ આપો : **10**
- (1) વેતનનો સિમાંત ઉત્પાદકતાનો સિદ્ધાંત સમજાવો.
(2) શ્રમનો સામૂહિક સોદાશક્તિનો સિદ્ધાંત સમજાવો.
- 3 (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે ના ટૂંકમાં જવાબ આપો : **10**
- (1) સ્થળાંતરના કારણોની ચર્ચા કરો.
(2) ફુગાવો અને વેતન વચ્ચેના સંબંધ અંગે નોંધ લખો.
(3) સ્થળાંતરની પ્રક્રિયા વર્ણવો.
(4) વેતન તફાવતના કારણો ચર્ચો.

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે ના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 10

- (1) સ્થળાંતર અને ગતિશીલતાના ખ્યાલો સમજાવો.
- (2) લઘુત્તમ વેતન અને વાજબી વેતન.
- (3) મોંઘવારી ભથ્થું.
- (4) ગતિશીલતાનો ખ્યાલ સમજાવો. તે સ્થળાંતરથી કઈ રીતે જુદું પડે છે ?

4 નીચેના પ્રશ્નોના એક કે બે વાક્યમાં જવાબ આપો. 6

- (1) જીવન યોગ્ય વેતન એટલે શું ?
- (2) વેતનના વિવિધ ઘટકો જણાવો.
- (3) શ્રમ બજારનો ખ્યાલ સમજાવો.
- (4) વાસ્તવિક વેતન કોને કહેવાય ?
- (5) વ્યાવસાયિક ગતિશીલતા એટલે શું ?
- (6) ભારતના બંધારણના ઘડવૈયાઓની કલ્પના-આકાંક્ષા મુજબ શ્રમિકોને કેવું વેતન મળવું જોઈએ ?

5 આંતરીક વિકલ્પોના આધારે સાચા વિકલ્પની પસંદગી કરો : (કોઈ પણ દસ) 10

- (1) કેન્દ્ર સરકાર તેના કર્મચારીઓના મોંઘવારી ભથ્થામાં સામાન્ય રીતે વર્ષમાં કેટલી વાર વધારો કરે છે ?
  - (A) એક
  - (B) ત્રણ
  - (C) બે
  - (D) ધાર્મિક તહેવારોમાં જ વધારો કરે છે
- (2) શ્રમિકો માટે કયું વેતન વધારે મહત્વનું છે ?
  - (A) વાસ્તવિક વેતન
  - (B) નાણાકીય વેતન
  - (C) માસિક વેતન
  - (D) આડકતરું વેતન
- (3) નીચેનામાંથી આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર દિવસ કયો છે ?
  - (A) 21 જૂન
  - (B) 1 મે
  - (C) 6 ડિસેમ્બર
  - (D) 5 માર્ચ

- (4) નીચેનામાંથી કયું ભારતીય શ્રમ બજારનું લક્ષણ નથી ?
- (A) સ્થળાંતર
(B) સાક્ષરતાનું નીચું પ્રમાણ
(C) ગેરહાજરી અને શ્રમ ઉથલાનો ઊંચો દર
(D) સંઘીકરણની ઊંચી કક્ષા
- (5) સામૂહિક સોદાશક્તિએ ..... પ્રક્રિયા છે ?
- (A) સરકારી (B) વ્યક્તિગત
(C) જૂથ (D) આમાંની એક પણ નહીં
- (6) પૂર્ણ હરીફાઈવાળા બજારની કઈ લાક્ષણિકતા શ્રમ બજારમાં જોવા મળતી નથી ?
- (A) અસંખ્ય વેચનારા અને ખરીદનારા
(B) સમાન ભાવ
(C) સમાન ગુણવત્તા
(D) આમાંની એક પણ નહીં
- (7) ભાવો વધતા હોય અને નાણાકીય વેતન સ્થિર રહે તો વાસ્તવિક વેતનમાં શો ફેરફાર થાય ?
- (A) વધે છે (B) ઘટે છે
(C) સ્થિર રહે છે (D) કોઈ અસર થતી નથી
- (8) મોંઘવારી ભથ્થું નક્કી કરવા માટે નીચેનામાંથી કયું પરિબલ મહત્ત્વનું ગણાય ?
- (A) જથ્થાબંધ ભાવાંક
(B) ભાવાંક
(C) ઔદ્યોગિક કામદારો માટેનો ગ્રાહક ભાવાંક
(D) આમાંથી કોઈ નહીં
- (9) શ્રમ કેવી ગતિશીલતા ધરાવે છે ?
- (A) ભૌગોલિક (B) વ્યાવસાયિક
(C) બંને (D) આમાંની એક પણ નહીં

- (10) એચ.આર.એ ..... સાથે જોડાયેલ છે ?
- (A) પરિવહન (B) તબીબી
- (C) ઘરભાડા (D) આમાંની એક પણ નહીં
- (11) કયા વેતન તફાવતને અયોગ્ય ગણાવી શકાય ?
- (A) કુશળતાજન્ય (B) જાતિગત
- (C) બંને (D) એક પણ નહીં
- (12) વેતનએ શ્રમિકોને .....
- (A) શારીરિક સેવાઓ બદલ ચૂકવવામાં આવે છે
- (B) માનસિક સેવાઓ બદલ ચૂકવવામાં આવે છે
- (C) (A) અને (B) બંને
- (D) આપેલ માંથી એક પણ નહીં

ENGLISH VERSION

- Instructions :** (1) Write answer of the entire question in Main answer sheet.
- (2) Figures in the Right Side Indicates Marks

- 1** Answer any one question : **14**
- (1) Explain nature and scope of labour economics.
- (2) Discuss in detail the Labour Problems in India
- (3) Evaluate the Labour Policy of India
- 2** (a) Answer any one question of the following : **10**
- (1) Explain the characteristics of labour market.
- (2) Discuss the factors affected to demand and supply of labour
- (b) Answer any one question of the following : **10**
- (1) Discuss marginal productivity theory of wage.
- (2) Explain the collective bargaining theory of wage

- 3 (a) Answer any two question of the following : **10**
- (1) Discuss the causes of Migration.
  - (2) Write note on the relationship between inflation and wage.
  - (3) Describe the process of migration.
  - (4) Discuss the causes of wage differentiations
- (b) Answer any two question of the following : **10**
- (1) Explain the Concept of Migration and Mobility
  - (2) Minimum wage and Fair wage
  - (3) Dearness Allowance
  - (4) Explain the concept of mobility. How it is different from Migration ?
- 4 Answer the following in one or two lines : **6**
- (1) What is meaning of living wage ?
  - (2) Give name of wage components.
  - (3) Explain the concept of labour market
  - (4) What is called real wage ?
  - (5) What is the meaning of Occupational Mobility ?
  - (6) According to constitution of India how much wages should be obtain by the labours ?
- 5 Choose the right Answer from objective given below : **10**
(Any Ten)
- (1) How many times, in a year Central Government increases in dearness allowances of its employees ?
    - (A) One
    - (B) Three
    - (C) Two
    - (D) In religious festivals only
  - (2) Which wages are more important for labours ?
    - (A) Real Wage
    - (B) Money Wage
    - (C) Monthly Wage
    - (D) Indirect Wage

- (3) Which from the following is International Labour Day ?
(A) 21st June (B) 1st May
(C) 6th December (D) 5th March
- (4) Which from the following is not characteristics of Indian labour market ?
(A) Migration
(B) Low Level of Literacy
(C) High Rate of absenteeism and labour turnover
(D) High degree of unionization
- (5) Collective Bargaining is a ..... Process.
(A) Government (B) Personal
(C) Group (D) None of these
- (6) Which characteristic of a perfect competition is not found in labour market ?
(A) Large Numbers of Buyers and Sellers
(B) Equal Price
(C) Equal Quality
(D) None of these
- (7) Prices are increases and Monetary Wages is remaining stable which changes in Real wage?
(A) Increases (B) Decreases
(C) Remain Stable (D) No effect
- (8) Which of the following is one of the important factor for determination of Dearness Allowance?
(A) Wholesale Price Index
(B) Price Index
(C) Consumer Price Index for industrial Labour
(D) None of these
- (9) Labour have which kind of mobility?
(A) Geographical (B) Professional
(C) Both (D) None of these

- (10) H.R.A. is associated with .....
- (A) Transport   (B) Medical
(C) House Rent   (D) None of these
- (11) Which wage differentiation is considered improper?
- (A) Skilled   (B) Gender
(C) Both   (D) None
- (12) Wages are given to labours for .....
- (A) Physical Services
(B) Mental Services
(C) (A) and (B) both
(D) None of these
-